

STÍN HRADEB

TOM CHALÚPA

TOM CHALUPA

STEIN
HRADEB

Na knize Stín hradeb spolupracovali:

Obálka a elektronické formáty: © Zuzi Maat

Redakce a korektury: Hedvika Landová

Autor: © Tom Chalupa

Vydal: © Tom Chalupa (www.tomchalupa.cz)

Elektronické vydání první, červen 2022

ISBN: 978-80-908632-4-8 ePub

ISBN: 978-80-908632-5-5 mobi

ISBN: 978-80-908632-3-1 pdf

OBSAH

PROLOG.....	7
RAHAT.....	9
ČERNÝ DĚS A KRVAVÝ ŠAT.....	18
A HLAVA SE KUTÁLÍ.....	30
KAVEN A SABANA.....	50
ŘEZNÍK A SEKERA.....	58
ČERNÝ OSUD KRÁČÍ ULICÍ.....	63
SABANA A SOUDCOVA LEDOVÁ SLOVA.....	69
BOHUŽEL, VAŠE SESTRA.....	79
DEN DÍKŮ V DEN DÍKŮVZDÁNÍ.....	86
OTEC A POPRAVČÍ ŠPALEK.....	91
SKRÝŠ A VYDRAŽDĚNÁ KOBRA.....	99
OSEL A VŠÍ.....	107
VELEKNĚZ A LEV.....	121
ZÁKEŘNÉ POHLAZENÍ A LSTIVÝ TEST.....	130
HLAVA A KÁMEN.....	138
BOHOVÉ ŽÁDÁJÍ.....	150
HORA BOHŮ.....	164
KOPA KOP A LĚTAJÍCÍ OSEL.....	167
ROZČÍLENÝ ARNU A VYKRADENÝ SKLEP.....	175
ZTRÁTA SESTER.....	189
MĚSTO U DOLŮ A CESTA.....	202
ČERNÁ SKLA A URHAN.....	213

ČOUHAJÍCÍ TLAMA A DATUM SMRTI.....	232
STRACH A KROKODÝLI.....	244
PROROCTVÍ A DĚS Z DARAKU.....	257
ZÁHADA A PODZEMÍ.....	267
ZÁDA A SLEPOTA.....	276
KRYPTA A NOC SMRTI.....	287
POMSTYCHTIVÉ OČI A CELA.....	296
HŮLČIČKA A JEDNORUKÝ KNĚZ.....	314
DLOUHÉ ZDRAVÍ PŘEJE VELEKNĚZ.....	323
ÚTĚK A NESMRTELNÁ POMSTA.....	328
KRYSY V PODZEMÍ A POLIBEK BOHYNĚ.....	336
VELEKNĚZOVA SESTRA.....	360
POZDRAVY BRATŘSTVA A SVÍCE.....	374
VYDĚŠENÁ MEŠUT.....	381
MRTVÍ POD HRADBAMI A DĚD.....	389
ZADNICE A BIČ.....	396
HORA BOHŮ.....	402

Věnováno M+M+R a úžasné Ariel

PROLOG

Vetkým tělem mi putují neuvěřitelné vlny sevření. Svědomí a mysl drtí obří lis jako skořápku vysušeného ořechu. Slzy halí pohled k pergamentu a zlaté pero v třesoucích se prstech, cenný dar, vzpomínka na životní setkání, bloudí nad bělobou. Slunce vyšlo jako každý den, zakusuje se silou záře do sněhu, jehož hranice končí sto kroků od našeho stanoviště. Majestátná hora za mými zády, tyčící se nad krajem jako ochránce, mlčí, tiše přihlíží budoucímu ději. Soumrak věků. Kdyby pouhý soumrak...

Ustrašenýma očima, které již mnohé spatřily, pohlížím na vzdálený mohutný sloup kouře. Černý, děsivý, beroucí dřinu předků, následné věky, kdy lidské pokolení žilo po boku s bohy, stvořiteli... Ten rozsudek. Bouřlivé zasedání Rady bohů, nekonečné dohady, tajné hlasování. Konečně padlo rozhodnutí. Trpké, nemilosrdné, snad i pochopitelné. Moje dlouhodobá snaha vyšla nazmar. Po měsíci soudce pohltila lítost, avšak když jednou vynesou ortel, nelze jej vzít zpět...

Strnule pozoruji vzdálený oblak bolestivého dýmu, cítím dýku v srdci. Mé rodiště, služba bohům, králi, šťastný život a dnes? Slunce při své pouti protne do chvíle cestu s důkazem mizící minulosti, omylu bohů, kteří toužili vytvořit lidské pokolení k obrazu svému. Bohužel jejich výtvar byl stvořitelům příliš podobný. Zamýšleli vtisknout život bytosti poslušné, mírné, jíž v duši nebude sídlit závist, pomstychtivost, zlost, intrikánství, lačnost po hmotných statcích a moci. Nepovedlo se...

Do plic nasávám ledový vzduch. Na zádech mě tíží ovčí kůže. Od vrcholu Hory bohů stále proudí citelný chlad. Podpůrná ruka milované mi dopadá na předloktí. Druhá polovina

srdce, splynutá duše, věrná souputnice.

Vzhlížím vpravo na kamenitou planinu. Stavba plynule pokračuje podle předaných plánů. Naděje, nebo další rozmar bohů? Můj osud je ovšem zpečetěn. Vynesl jsem rozsudek sám nad sebou. Nelze jinak. Děsivou budoucnost znám pouze já a spolu se mnou pár vyvolených. Ostatní zhola nic netuší... Nad západním obzorem se ztrácí druhé slunce, zářivé, dojemné, avšak lidské pokolení teplými paprsky neoblaží.

„Menute, nechceš se zahřát čajem?“ doléhá ke mně hebký hlas. Hlas doprovázející mě po drtivou většinu životní pouti. Pohlížím na vedle sedící krásu, větřík si pohrává se zlatavými vlásky. Ve tváři má minimum vrásek, rtíky kouzlí milovaná nádherný úsměv. Nikdy nepochopím, proč nestárne jako já. Jediná jistota: Nezůstanu s těžkým údělem osamocen. Mám po svém boku věrnou zed' nářků...

Světlo světa jsem spatřil ve městě, které svou důležitostí předčilo veškerá další sídla. Útočiště nejvyššího boha, jehož jméno zákon zakazoval vyslovit, neslo název Rahat. Co vím z otcova vyprávění, na celém známém světě, stvořiteli pojmenovaným Země, žilo v těch časech zhruba tři sta šedesát tisíc obyvatel. Pozemskému i vodnímu světu vládla Rada bohů, která vždy čítala tucet členů. Nejvyšší bůh a zároveň nejstarší, zakladatel rodu, se jmenoval Arnu. Radu bohů tvořil on a jeho přímí příbuzní. Mezi nejdůležitější, určující pozemský řád, zařadím ještě jeho syny Elnara, Penala a dceru Nešter. Tato čtveřice zodpovídá i za stvoření člověka. Vedle tuctu vyvolených žilo na souši veletucet méně důležitých bohů.

Arnu a jeho potomci neobývali Zemi od prvopočátku, ale sestoupili jednoho dne z nebes, aby započali dílo, po jehož dokončení plánovali návrat do domoviny. V tomto bodě jsem otcí jako dítě příliš nerozuměl, poněvadž psal do krup slova, jejichž význam jsem nechápal. S bohy sestoupili z nebes i služebníci boží, dvojnásobkem výšky a oděním děsící, které lid v Rahatu pojmenoval Debosové. Těch na Zemi v mém dětství, v tuctu měst, žilo dva tisíce čtyři sta. Další údajně dohlíželi na práci v dolech. Tucet hlavních bohů, tucet měst, rozestých do všech koutů světa. Jedno město, jeden usídlený člen Rady bohů, král z řad lidského pokolení, velekněz, kterému zákon dovoľoval v určitých případech vyslovit jméno nejvyššího boha.

První vjem života. Otevření očí v rodném domě, ležel jsem na hnědé kůži, pozoroval překrásné palmy vtisknuté barvou do bělounké omítky, poslouchal poklidný hovor rodičů. Otec

vždy k synovi laskavě promlouval, vysvětloval trpělivě vše, co mu zákony bohů dovolovaly objasnit. Bohužel až příliš často po mých zvědavých dotazech zaznělo: „Na tohle se, Menute, již nikdy neptej.“ – „Tuto otázku, Menute, z hlavy vytěsni.“ – „To spadá do zakázaných tajemství bohů.“

Tolikrát mé uši vyslechly podobné odpovědi, až jsem získal dojem osla, který slepě kráčí, kam ho pán vede, neremcá, a pokud se zabejčí, na hřbetě zakusí přesvědčovací hůl.

V prvním tuctu let života jsem za bránu města nevstročil. Jediný vstup do sídla boha Arna, obehnaného vysokými a širokými hradbami. Brána vzbuzovala obdiv. Byla tvořená mohutnými dřevěnými hranoly, obitá šedí zářícím železem, jež milostivě k obraně obyvatel poskytl náš vládce, bůh Arnu. Výška bezpečí od vnějšího světa se rovnala půltuctu dospělých, stojících jeden druhému na rameni, a šířka byla obdobná. Ráno, po hlučném zatroubení, které zvěstovalo příchod nového dne, bránu namáhavě otevíraly dva tucty svalnatých paží. Netrpělivě čekající obchodníci a zemědělci začali proudit do města a nastával čilý ruch, končící až se západem slunce dvojitým zatroubením a uzavřením vstupu do města.

Hradby čněly k nebesům, člověk musel notně zaklonit hlavu, aby zpozoroval na vršku hlídače pokoje ve městě. Strážní v lesklé zbroji pomalu kráčeli a vzhlíželi do okolní krajiny, již jsem spatřil až po deseti letech od narození. Mohutnost hradeb bych odhadl na trojnásobek výšky brány a šířku na dvojici slonů, stojících za sebou. Pevné kamenné zdi tvořily kolem města ovál, což skýtalo při obraně výhodu. Čas od času proběhly hrátky bohů, řešící své nesváry prostřednictvím lidského pokolení.

Rodiče se v Rahatu nenarodili. Vládce města Daraku, bůh Elnara, daroval manžele svému otci, bohu Arnovi. Rahat v těch časech postihla po neúrodě epidemie a do podzemní říše mrtvých odešlo i nemálo úředníků. Můj otec, jménem Šalem, po dokončení chrámové školy pracoval pár let na nižší pozici úředníka, kde dostal na starost evidenci obyvatel Daraku a platbu daní zemědělců

a řemeslníků. Nerad se přes moře vydal na pouť a se strachem pohlížel na svou ženu Marelu, která nosila pod srdcem nový život. Laskavě jsem počkal v lůně matky až do zabydlení rodičů v Rahatu. Já, prvorozený, jménem obdarovaný podle řeky, již rodiče po cestě pro krásu obdivovali. Prarodiče a další příbuzné jsem nepoznal, neslyšel o nich zmínku. Netuším proč, ale na občasné zvědavé otázky mi otec i matka smutně odpovídali: „Na tohle se, Menute, již nikdy neptej.“

Zákony bohů. Nad ubohými služebníky, ať v pozici svobodného občana, vojáka, otroka, zemědělce, nebo řemeslníka, neustále kroužila pomyslná nemilosrdná sekera, hrozba, v některých případech i smrt k zastrašení ostatních. Ten krutý zákon, určující pouze jeden den v roce, kdy manželům dovoloval spojit svá těla. Den jarní rovnodennosti. Stejně tak měsíc zrodu, kdy Rahat oslavoval křik novorozeňat. Co se stalo, když v ženě vykličil nový život mimo povolený den spojení, nebo novorozenec spatřil světlo světa mimo určený měsíc zrodu? Nechce se mi psát o neskonalé hrůze... Nocí se Rahatem plížily temné postavy služebníků božích, proradní Debosové, a naslouchali, zda ze spousty domů jim do nastražených uší nedoputují zvuky rozkoše. Přichycení nešťastníci končili na prostranství trestů, kde vám důmyslnými kanálky kolem nohou tekla krev provinilých. Jejich potomky úřady umístily do náhradních rodin či získali status otroka. Možností, jak opustit relativní poklid života uvnitř města boha Arna, bylo přehršel.

Lidské pokolení mnoho nemluvalo, i v bezpečí zdí vlastních příbytků vážilo slova jako zlato šperkař, aby neskončilo na prostranství trestů. Zákonů tolik, že i vzdělání svobodní občané se v nich ledva vyznali, avšak porušíš, pykáš, někdo tě obviní, ať už třeba křivým nařčením, dokazuješ vlastní nevinu. V některých případech existovala možnost vykoupení. Bohužel cenu stanovoval údajně sám Arnu, nejvyšší bůh, a hodnotu života vyměřil mimo možnost splacení drtivé většiny obyvatel.

Vzhůru k hezcím věcem! Popíšeš milované rodiče. Otec Šalem. Už v jedenácti letech jsem ho vzrůstem dostihl a díval se dárci života zpříma do očí. Jak na délku, váhu a obsah, když vzory mír jsou zničeny? Snad průměrem. Můj otec osla v kohoutku převyšoval o hlavu a kousek. Ach, použil jsem nešťastný přírůstek! Otec samozřejmě patřil ke vzdělaným a moudrým lidem, v žádném případě jej nemohu srovnávat s oslem jinak než skrz výšku. Můj vzor chodil vzpřímeně, zdobily ho havraní vlasy jako většinu obyvatel Rahatu, rozplácly nos, hnědé upřímné oči, kulatý obličej, volným šatem maskoval znak požívačnosti – břich spěchající kupředu. Při rozmluvě působil většinou mile a trpělivě, rozvážně volil slova a naučil syna tajně číst, psát a počítat, než jsem poprvé vkročil do chrámové školy. Ano, naše rodina patřila k vyvoleným, k těm, kteří nepoznali úmornost dřiny na polích a další nesnáze běžných obyvatel Rahatu.

Matka Marela převyšovala otce o jeden a půl hlavy, počtem pronesených slov a praktičností v běžném životě. I když zákon přísně zakazoval znalost písma každému mimo omezený počet pověřených a prověřených, manžela donutila, aby ji naučil číst, psát i počítat. Samo sebou nesměla dát před cizími přednost najevo (Zvláště z trhu se vracela rozezlená, když ji prodavač ošidil a ona musela potupně mlčet a zaplatit vyšší cenu.). Vymykala se oproti jiným ženám v Rahatu výškou a barvou vlasů. Oříškové dlouhé vlnité kadeře ve větru neposlušně tančily všemi směry. Havraní krátké vlasy ostatních žen držely pevně, jako by je před odchodem z domova pomazaly olejem. I barvou pleti se matka od ostatních lišila – světlejší růžový obličej, který zkrášlovala mastmi, rty ráda rudostí zvýrazňovala, modré oči mezi záplavou hnědi zářily, nosík mladé dívčiny a dbala vždy na čisté roucho z drahé látky, jímž dávala najevo příslušnost k elitě.

Při procházce rodiče působili dojmem ohně a vody, které se k sobě nemohou přiblížit na delší dobu než na kratičký mžik času. Ovšem milovali se. Opravdově, i když matka (jak jsem poznal

v pozdějším věku) dokázala otci jedovatě odpovědět, nemile rýpat, ale příčinou bývala většinou naše otrokyně Sabana. Prostořeká, drzá, sotva za chvíli dospělá žena, dcera rodičů, jejichž krev vsála do kamene utrpení na místě vykonávání rozsudků.

Domácnost by se bez otrokyně obešla, otcův plat stačil na spokojený život, avšak slušelo se ke společenskému postavení, aby naše rodina otrokyni vlastnila. Nezvedená, vzdorovitá, urýpaná Sabana, nesmířená s osudem, proklínající předurčený život, společenský pád. Postupem let se stalo, že naše otrokyně většinu času proležela na loži ve svém pokoji a snila o zárné budoucnosti.

Otroci nebyli pánu vydáni na milost a nemilost, ale v zákonech bylo kupodivu zapsaných spousty práv a majitel otroka si dobře rozmyslel, než vzal na vlastněnou věc (podle zákona) hůl.

Pamatuji, že do pěti let věku jsem náš bělobou zářící dům pramálo opouštěl. Otec dlel téměř celý den v úřadu, matka trávila čas na nákupech a hlídala mě Sabana. Většinou malého svěřence lechtala nebo potomka pánů úkolovala drobnostmi (svými povinnostmi). Při jednom příchodu z trhu se matka na Sabanu obořila: „Proč je Menut pomočený?“

Otrokyně drze zvedla bradu a štěkla: „Protože je prase nesku-tečné!“

„Co se zde dělo?“

„Nic. Nedoběhl. Zabraný do hrátek, nepomyslel, že ho tíží měch.“

Stál jsem se svěšenou hlavou u lože ve svém pokojíku (velikostí polovičnímu oproti tomu Sabaninu), avšak tvrzení naší otrokyně mi vehnalo do hlavy zlost. Křikl jsem: „Lže! Lechtala mě a nechtěla přestat.“

Sabana ke mně obrátila oči nenávisti a zařvala: „Mlč, spratku rozmazlený!“

Matka drsně popadla kadeře otrokyně a táhla ji na chodbu. Ve tváři byla nebývale rudá a přerývaně, hlasitě dýchala.

„Vezmi na mě hůl a soudci budeš vysvětlovat,“ zavrčela v předklonu Sabana.

Matka povolila sevření. Pohledem přítěž domácnosti zabíjela.

Sabana nahodila do tváře výraz nadřazenosti a účtovala: „Jak bude tvé obtloustlé prase vysvětlovat svou ruku mezi mými stehny? Jak budeš ty vysvětlovat tvou neodbytnou ruku pod mým rouchem?“

Dveře práskly a do chvíle se slova z chodby ztrácela, až nadobro utichla.

Večer k mým uším dolehl hlasitý rozhovor rodičů. Zvědavě jsem zamířil ke kuchyni, kde matka připravovala pokrm.

„Takhle to opravdu dál nejde,“ vyjekla plačtivě.

„Domluvím jí,“ rozvážně slíbil otec.

„Domluva nepomůže, ona je to nejhorší, co nás mohlo potkat. Jaké další výmysly může její hlava zplodit?“

„To si k tobě, Marelo, nemůže dovolovat.“

„Co uděláš? Vezmeš snad na ni hůl?“ Matka vzdychla. „Na to už je pozdě.“

„Důrazně jí domluvím,“ řekl otec odhodlaně.

„Nepomůže,“ špitla bolestně. Kuchyň naplnila marnost. „Tobě nevadí, že ta drzá nevděčnice tebe nazývá prasetem obtloustlým? Tobě nevadí, že ti prorokuje, že do roka se budeš po ulicích kutálet?“

„Domluvím jí.“

Matka vyměnila terč zloby a nespokojeně vznesla: „Nemá ta nevděčnice pravdu, že není daleko chvíle, kdy tvůj břich zhatí mé sny o holčičce? Lože máš vypodložené, protože bys ráno ztěžka své mohutné tělo postavil na nohy.“

„Přeháníš...“ hlesl otec.

Vlétla do dalších slov: „Celý den sedíš, cpeš do sebe, co jde pozřít, na zdravý pohyb nedbáš.“

Živiteli rodiny do tváře vplul ruměnc. Přiložil ke rtům prst a prosbu o ukončení dalšího hovoru zdůrazňovaly jeho vytřeštěné oči.

„I o obžerství se v zákonech píše,“ připomněla uplakaná matka. Otcův ukazováček drtil rty.

Chápu důvod jeho tehdejšího zděšení. O bohu Arnu se neslo, že je vševědoucí. Nestačili proradní služebníci boží Debosové, kteří bloumali městem, ve dne přísně dohlíželi v ulicích a v noci naslouchali zvukům linoucím se z domů Rahatu. Panovala i obava, že Arnu opravdu vše ví, vše vidí, vše slyší, pražádné slovo vládci nad osudem shrbených sloužících neunikne. U soudu končily případy, kde žaloba stavěla obvinění pouze na tvrzení, že nejvyšší bůh vyslechl hovor za zdmi domu a slova boha Arna jsou pravdou pravdoucí. Častá věta zaznívala při hovorech lidí: „I zdi mají uši.“ Tomu věřil i otec, poněvadž v úřadě zaslechl o spoustě případů, které stály pouze na tvrzení boha Arna, jehož nikdo nikdy z lidského pokolení nespátril tváří v tvář (pouze velekněz), avšak v Rahatu byl všudypřítomný, děsíci, způsobující při pouhé myšlence třes těla, bolest hlavy, sucho v ústech.

Výše uvedený rozhovor rodičů přinesl následky. Ne v podobě soudu, jiné. Otec vystrašený slovem *obžerství* změnil způsob života.

Sváteční oběd, božsky vonící skopové maso na talířích. Ne na všech. Živitel rodiny před sebou smutně pozoroval zelené lístky, nakrájené okurky, rajčata, plátky cibule. V pohárcích matky a otrokyně Sabany jiskřilo víno, v otcově teplala obyčejná voda.

„To skopové se vám výtečně povedlo, má paní,“ pochválila Sabana. Ne, neprošlo proměnou její chování vůči rodičům, řeč pronášela pouze pro vlastní zábavu.

Otec za stolem rudnul, zarmoucená tvář doprovázela putování soust do úst dalších spolustolovníků. Občas v prstech sevřel

kousíček zeleniny ze svého poloprázdného talíře a nuceně ho vhodil do pusy.

„Kde jste koupila tak lahodné víno, má paní?“ vzdychla obdivně Sabana. Předvedla výraz plné spokojenosti a pohárek odložila zpět na desku stolu.

Stolička zarachotila a otec, barvou obličeje připomínající škraceného nebožáka, prchal do města.

„Už jste nasycen, můj pane?“ rýpla Sabana do jeho zad.

Střídmý jídelníček a dlouhé procházky otci prospěly. Nutno zmínit jednu drobnost. V úřadě dbal na platbu daní zemědělců a řemeslníků, avšak doma po finanční stránce velela matka (důsledně). Dělal propočty na následné měsíce, plánovala budoucí zvelebení patrového domu, do kterého se vstupovalo přes venkovní kamenné schody do poschodí. Vchod se nacházel vlevo od schodů, skrytý zrakům ulice. Potřebné věci do domácnosti opatrovala matka a otec z domu odcházel bez peněz...

Peníze. Stříbrné mince čtyř hodnot, odstupňované podle velikosti. Na tržišti psal správce na tabulky prodejců ceny za zboží. Neuváděl čísla, nýbrž kreslil obrázky mincí a za nimi počet křížků značil hodnotu zboží. Stříbrňáky nesly na rubu vyraženou podobu boha Arna, bez tváře, pouze ho zdobily vousy, které běžným mužům zákon nosit zakazoval. Na hlavě věnec vládce, nad ním jedna šesticípá hvězda, prozrazující, že jde o nejvýše postaveného boha. Na líci stříbrňáků byla vyražená čárka. U nejmenší hodnoty jedna, u nejvyšší čtyři. Vzájemný poměr byl vcelku jednoduchý, i když pro obyčejné obyvatele patrně nesrozumitelný. Tucet stříbrňáků s jednou čárkou mohl člověk směnit za jeden stříbrňák se dvěma čárkami, to samé u zvyšujících se hodnot.

Jak mi otec v pozdějších letech prozradil, našťavané úprky od stolu na dlouhé procházky, po věčném rýpání drzé otrokyně Sabany,

pro něj znamenaly větší utrpení než zelenina na talíři. Míjel i tržiště, nasával vůni pokrmů, bohužel kapsy měl prázdné, jeho žaludek zpíval žalmy. Proklínal Sabanu, vládlo i rozezlení nad manželkou, která se s nenáviděnou otrokyní proti hlavě rodiny spikla.

Účel ovšem světí prostředky a břich mizel, až jednoho dne matka s uspokojením pronesla: „Mám po svém boku znovu muže, s nímž jsem před léty spojila životní pout’.“

Z chodby dolehlo: „Jen ta rozšiřující se lysinka.“

Otec křikl: „Mlč, ženská jedna hloupá!“

Sabana opáčila: „Nemám snad pravdu?“

Otec trpěl. Roky se snažil naši otrokyni, která v pravém slova smyslu otrokyní nikdy nebyla, prodat nebo vyměnit – bohužel neúspěšně. Zájemci by se patrně našli, ale po poptání v okolí a zjištění, že většinu času vyhlíží z okna svého pokoje, metá k majiteli drzá slova, na tržiště za nákupy chodí její paní a vodu do domu nikdy nepřivezla... Kdo by koupil osla bez nohou? Dokonce ani o darovanou nevděčnou Sabanu nikdo nestál.

Matka přeci jen jednoho dne unuděnou otrokyní lstí přesvědčila a ta pomáhala s přípravou pokrmů. Namluvila jí, že se určitě v budoucnu stane svobodnou občankou a v manželství bude od ní muž pokrm vyžadovat. Sabana pár měsíců v kuchyni překázela, než prohlásila, že ona si vezme bohatšího muže jako matka a pokrmy bude připravovat pro jejího manžela zástup otrokyň, kterým bude velet pevnou rukou. Načež odešla nahoru do svého pokoje, otevřela okno a vyhlížela vhodného muže.

ČERNÝ DĚS A KRVAVÝ ŠAT

Po dříve uvedeném zážitku, kdy mě Sabana ulechtala až k následnému pomočení, jsem matku na nákupy doprovázel každý den. Děsili mě obří Debosové, služebníci boží. Celí zahalení v černém šatu kráčeli pomalu, tváře měli ukryté v přilbici, skrz niž na svět shlíželi průzory pro oči. Ty jim zlověstně svítily. Vždy jsem matce silně stiskl ruku a přimkl se k ní ze strachu, že mě popadnou, odnesou a rodiče už nespatřím. Hrůzu mi naháněl ještě jeden muž. Byl oděný také do černého roucha, černé dlouhé vlasy, černé oči a snad i pokožku těla měl zčernalou. Matka prozradila, že jde o správce domu smrti, kde zaopatřují zemřelé před poslední cestou. Muže se patrně obávali i další lidé v ulicích, poněvadž mu uhýbali, přecházeli na druhou stranu a klopili zrak k cestě dlážděné plochými kameny.

Matka trpělivě zodpovídala mé zvědavé dotazy, kterými jsem objevoval okolní svět. Tak jsem pochytil, že řezníkům náleží tmavě rudé roucha, aby skvrnami od krve neděsili ostatní. Bílá roucha prozrazovala úředníky a výše postavené občany v Rahatu a každému řemeslu patřila jiná barva, podle níž člověk poznal, co druhého živí a k jaké společenské vrstvě přísluší.

Pamatuji jako dnes na ubohou ženu, s vlasy spálenými od žhnoucího slunce, vychrtlou, shrbenou, která pomalým krokem zdolávala cestu k sýpkám. Ztěžka před sebou tlačila plně naloženou káru. Tvář měla plnou vrásek, modré fleky na pažích, rozdrásané bosé nohy, kapkami života barvila kameny v ulici. Vyhaslé studánky do duše snad toužily po konci dnů. Na sobě měla navlečené roucha neurčité barvy, patrně původně šedivé, celé potřhané.

Toho dne jsem znovu spatřil černého muže, správce domu

smrti. Míjel utrápenou ženu na konci sil a ledově řekl: „Brzy tě očekávám.“ Nevrlh k ubožačce zrak, pouze bezděčně prošel okolo a stejně rychlou chůzí mířil k cíli své cesty, což byl krámk s vínem.

Obrátil jsem ustrašené oči k matce, trhl jí rukou a starostlivě nadnesl: „Nepomůžeme té ženě?“

Matka kroky nezastavila, pouze odpověděla: „Každý svého štěstí strůjcem.“

Oponoval jsem: „Ona tu káru sama k sýpkám nevytlačí.“

Smutně se nadechla a vysvětlila: „Když pomůžeme, tak tu káru budeme zítra tlačit my...“

Matka si otci často stěžovala, že ji trhovci šidí, což hlava rodiny vyřešila pokrčením ramen.

Znovu na tržišti, nákup ryby pro sváteční oběd. Prodavač z nastavené matčiny dlaně bral nabízené stříbrňáky. Svraštěla obočí a zlostně muži, jehož zdobily oči lišky, připomněla: „Minule jsem platila méně a cena na tabulce byla stejná.“

Prodavač nahodil nevinný úsměv a ledabyle řekl: „To si určitě pletete, paní.“

Matka štekla: „Rybu převáží můj manžel, jenž co nevidět povýší v úřadu na vrchního výběřčí daní trhovců.“

Úsměv za vystaveným zbožím zmizel. Putovala vystrašená slova: „Ukažte, vzácná paní, já rybu ještě jednou převážím.“

Matka pevným hlasem poručila: „To převažte, jsem si jistá.“

V nastavené dlani přistály zpět tři stříbrňáky a návdavkem se jí dostalo, mimo uctivých úklon a omluv, ještě daru v podobě stejně velké ryby navíc. Když jsme odcházeli z tržiště k domovu, spokojeně nadhodila: „Tak se musí na dareby.“

Večer v kuchyni vyprávěla zážitek s nepoctivým prodavačem a prozradila, jak pomohl vymoysl, že její manžel povýší v dohledné

době na vrchního výběřčí daní trhovců.

Otec zbrunátněl, rval si vlasy na hlavě a pomalu šeptem zděšeně sdělil: „To až se dozví v úřadu.“

Naši otrokyni Sabanu, naslouchající hovoru rodičů v chodbě, obdařili bohové nevidaně citlivýma ušima. Strčila hlavu dovnitř a posměšně vyštěkla: „Když je manžel bojácny jako holub, tak manželka musí převzít jeho roli.“

Otec prudce vyskočil od stolu a pohledem hledal hůl. Zařval: „Já ti přerazím záda!“

Sabana se uchechtla, rukou osvobodila cíp roucha, odhalila nahé pozadí, předklonila se a drze provokovala: „Já chci pár ran na zadnici, hned poběžím k soudci.“

Matka mi v mžiku zakryla oči, popošla ke dveřím, mě objímajíc, podrážkou nevděčný krk odeslala do chodby a zavřela.

Rudý otec se zřítíl zpět na stoličku, sevřel hlavu do dlaní a vytočený lamentoval: „Já se z ní zblázním. Ona je snad dar vyslance podzemní říše... Co řeknu v úřadu?“

Matka k němu přisedla a chlácholila: „Komu budou ostatní věřit, prodavači, nebo váženému muži?“

Z chodby dovnitř dolehlo: „Vážený muž, chacha!“

Okamžitě se o dveře roztříštil ozdobný džbán ze svatební výbavy.

Pár měsíců otec odcházel do úřadu se strachem. Obava lichá, jak ostatně předvídala matka. Naopak na tržišti došlo k proměně, poněvadž ji nikdo při nákupech nešidil. Nepoctivý prodavač patrně zkušenost předal dalším trhovcům a ti se při spatření matky klaněli pomalu až k zemi. Rozpočet rodiny nemizel do nesprávných kapes, otec se zklidnil a Sabanu přehlížel. Ta naopak neustále vyhlížela z okna. Hledala v procházejících bohatého muže, jenž by ji pojal za manželku a zbavil prokletí otroctví, i když nebylo

snad otroka na širém světě, který by žil pohodlnější život než jeho pán a paní.

Žhnoucí letní den. Nešťastní ti, kteří na slunci trpěli a dřeli. Otec dorazil z úřadu dříve, poněvadž vyšší úředník se zašel optat vrchního úředníka, ten pokýval hlavou a do chvíle stoupal do dalšího patra, aby nadnesl opatrnou žádost správci úřadu. Nejdůležitější hlava k radosti podřízených rozhodla kladně a správce první opouštěl budovu, v níž vládlo dusno k zalknutí.

Otec po příchodu domů zašel na delší dobu do sklepa, aby zchladil horké tělo, a také z toho důvodu, že z ulice spatřil rozezřené Sabanino okno a venkovní žár jím proudil vesele dovnitř. Rozezřen hledal nezvedenou otrokyni, avšak k překvapení ji doma nenalezl. Ptal se i mě, ale netušil jsem, kde vězí, popravdě jsem se drzé ženské vyhýbal.

Uchvácená matka se vrátila z druhé návštěvy trhu. Také o Sabaně neměla povědomí. Zavládla opatrná radost, že trpěná darmožroutka (slovy rodičů) našla konečně bohatého muže a z domu jednou provždy zmizela. Otec dodal, že ten budoucí nešťastník musí být určitě hluchý, slepý, neskutečně hloupý a s hrbem na zádech. Na stolku ve svátečním pokoji se objevily dva pohárky a džbánek s vínem. Rodiče patrně oslavovali.

Blízký podvečer. Nezvykle silné zabouchání na vchodové dveře nevěstilo nic dobrého. Domy se nezamykaly (zákon boha Arna), a tak určitě nešlo o Sabanu, která ven vycházela pouze na bohoslužby v chrámu pro otroky.

Zákon zakazoval obyvatelům Rahatu vzájemné navštěvování v obydlích, s výjimkou oslav narozenin (povoleno pro nejbližší příbuzné). Rovněž zákon umožňoval vstup do domů řemeslníkům, dále knězi z chrámového komplexu k vyslechnutí posledních slov umírajícího, aby si při zpáteční cestě pohazoval v ruce měšcem se stříbrňáky. Poslední možnost skýtal příchod kolegy z úřadu, týkající se pouze neodkladných pracovních záležitostí.

Dozněl hluk od dveří, otec do tváře nahodil barvu umrlců,

zděšené oči vrhl k manželce, ztěžka vstal a krokem odsouzenec mířil návštěvě otevřít. Jeho pouť doprovázely ustrašené obličej.

Do pokoje dolehl podivný zvuk, snad žuchnutí. Matka neklidně vstala a odcházela. Netoužil jsem zůstat v nevědomosti a vydal jsem se na průzkum. V chodbě na zemi ležel otec. Matka ho překročila a uviděl jsem, jak jí ruka vystřelila k srdci.

Zkoprněl jsem, zvony mi zněly v uších, obrna prostupovala tělíčkem. Avšak zvědavost zvítězila a nesmělými krůčky jsem zamířil k původci zděšení před vchodovými dveřmi.

Opatrně nakouknutí. Leknutí. Hlavu jsem stáhl rychlostí blesku zpět. Černočerná dvojice Debosů, proradní služebníci boží! Jeden svíral bezvládnou Sabanu.

Matka nenápadně kopala do hromady na zemi (do otce, jenž ležel nehnutě a snad si i užíval chladu plochých kamenů, nebo se netoužil probrat a znovu spatřit smrtelnou hrozbu).

Nastala chvíle beznaděje, nesrozumitelného mumlání Debosů (nemluvili lidskou řečí), ustrašených matčiných slov. Ta nakonec zamířila do komory, okamžik tam rachotila, načež se vracela a v klepajících se dlaních svírala měšce.

Můj strach slábl a vykoukl jsem. Matka předávala úspory domácnosti jednomu z Debosů. Obr se opatrně rozhlédl, měšce převzal, zastrčil nahnědlé váčky do převeliké kapsy stejnkroje vojenského stříhu, pokýval hlavou a vzápětí dlouhý prst namířil na bezvládného otce.

Matka poklekla a vyřala manželovi tři pořádné facky. Shora zazněl podivný smích. Otec odlepil víčka a koulel očima. Zaostřeným zrakem rozpoznal černý děs, divoce zamrkal, zorničky mu putovaly vzhůru...

Matka vzdychla a odeslala ke mně povel: „Menute, seběhni do sklepa a přines džbán s vodou.“

Zdolával jsem spěšně dvoje schody a mířil do chladného čtverce, kde jsme uchovávali potraviny a nápoje. Vstoupil jsem do šera, oči přivykaly, spíše po hmatu jsem sebral jeden ze džbánů

s vodou, kterou jsme s matkou do domu naváželi každý den. Předci zbudovali vývěr horského pramene na konci druhé ulice. Vodu z daleka uvěznili při své pouti do dřevěných rour, vedoucích pod povrchem země.

Plný džbán tížil, šestiletému chlapci váha nádoby převažovala tělíčko do boku, ale spěchal jsem. Vládla obava o otcovo zdraví, ty jeho nepřírozeně koulející se oči, které jsem nikdy dříve nespatriil.

„Konečně,“ úlevně vydechla matka, „podej mi ten džbán.“ Ve chvíli chlad chrstla do tváře omdlelého.

Zázrak, voda života! Otec se prudce vymrštil do sedu, otřepal se, pokropil kapkami okolní zdi a nesouvisle vyhrkl: „Co je... Co se to stalo?“

Matka dala ruce v bok a zavelela: „Vstaň, vezmi Sabanu a ulož ji na lože v jejím pokoji.“

Otec poslechl, namáhavě se zvedl, stále působil značně nejistě. Udělal dva kroky, ustrašeně kývl ke dvojici Debosů.

Černočerný děsivec, kterému matka darovala měšce se stříbrňáky, zalovil v kapse, chvíli rukou v rukavici přebíral obdélníkové tabulky, načež nám jednu ukázal. Odhalil nápis „VYŘEŠENO“, jenž stál pod neznámým písmem.

Otec od druhého z Debosů převzal naši otrokyni Sabanu, pomalu bez života, pouze stojatým zrakem jakoby hledící bezcílně skrz svět, a vlácel ji do bezpečí. Matka ke dvojici božích služebníků, nahánějících mi neskonalou hrůzu, odeslala řečí těla nabídku zchlazení nápojem v horkém dni. Oba kývli hlavou. Strachem jsem polkl. Notně museli obří těla sklonit, vešli dovnitř, já ucítil blízkost pachu nebezpečí a krutosti. Strop v chodbě byl vyšší než ve zbytku domu, přesto Debosové přilbicemi odírali omítku. Určitě matku převyšovali o pět hlav, a to patřila k nejvyšším ženám v Rahatu. „Menute, zaběhni do sklepa a dones dva džbány vína,“ poručila. Do zad mi doputovalo: „Ty modré džbány vlevo.“

Zdolával jsem znovu schody a toužil, aby čas chvátal vpřed, krutí Debosové odešli do venkovního žáru a vchodové dveře se

za nevítanou návštěvou uzavřely. V hlavě mě děsil obraz zad nebohé Sabany, dotrhané roucho nepěkně zbarvené krví.

Ve slavnostním pokoji. Ztěžka jsem na stolek položil dvě malované nádoby. Matka prohrabovala skříňku a hledala velké poháry. Debosové nehybně stáli, skrčení, vypadali jako orel vepaný do malé klícky. Při spatření džbánů popošli, každý vzal jeden do mohutné tlapy. Matka konečně našla největší bronzové poháry, avšak Debosové už poklekli na kůži z buvola, která zdobila kamennou podlahu. Nadzvedli přilbici, odhalili pod ní černou kuklu, zaklonili se a víno do sebe na jeden záťah vyprázdnili.

Matka třestila oči, poněvadž šlo o silné víno z její domoviny. Jak později prozradila, z jednoho džbánu by se silně opilo pět dospělých.

Debosové odložili nádoby zpět na stolek, na znamení díky zakývali hlavou, zvedli se a odcházeli. Dovnitř vstoupil stále vyděšený otec. Jeden z obřích služebníků božích ke mně natáhl mohutnou paži, snad se snažil o pohlazení, avšak já začal strašlivě vřeštět. Do hlavy mi doputovala častá obava, že mě popadnou, odnesou pryč a rodiče už nikdy nespátím. Prostor naplnil děsivý chechtot. Debos ruku stáhl, pouze na mě namířil prst, poté ho nasměroval na otce a kývl na matku. Ta se rozesmála a dala černočerné obludě najevo souhlas. Jaký syn, takový otec. Vlastně naopak, ale což.

Co se vlastně stalo? Sabana toho dne vzdala marnost vyhlížení z okna a rozhodla se hledat bohatého muže, který by z otrokyně udělal sňatkem váženou ženu, procházením ulic města. Bohužel zkrášlila svůj obličej matčinými mastmi, nabarvila rudou barvou rty, zvýraznila obočí, avšak netušila, že zákon otrokyním zakazuje vylepšování obličejů. Lidé na Sabanu povolali boží služebníky, Debose, a ti jí podle zákona zbičovali záda. Jeden vážený úředník, otcův kolega, prozradil, ke komu zmalovaná otrokyně patří a kde bydlí. Navléct Sabana matčino roucho, které neneslo znaky otroků, tak snad bez povšimnutí loví.

První návštěva v rodném domě přinesla klady i zápory. Ovšem

z jakého úhlu na věc člověk pohlédne. Začnu u matky. Před úplnou tmou zazněl od komory zděšený výkřik. S otcem, jenž neustále proklínal prokletý den, jsme spěchali, aby naše oči spatřily nešťastnou ženu, klečící na chladných kamenech, obličej ukrývala v dlaních. Důvod? Rozrušená vzala jiné měšce, než zamýšlela. Chtěla Debosům předat měšce se stříbrňáky se dvěma vyraženými čárkami, ale nedopatřením vzala druhé, ty, které ukrývaly nejcennější mince se čtyřmi čárkami. Debosové si s sebou odnesli otcův plat za více let. Hlava rodiny podruhé za jeden den skončila rozplácnutá na zemi a já spěchal do sklepa pro vodu.

Matku ovšem, při míjeních v ulicích, začali Debosové zdravit kývnutím hlavy a občas i gestem ruky, ukryté v děsivé černi. Napřed jeden, poté se přidávali další, až ji při cestách na trh zdravili všichni. Všimli si toho ostatní lidé z města a myslíce, že má rodička patří k nejurozenějším obyvatelům Rahatu, začali ji uctivě zdravit také. I trhovci zaznamenali náklonnost služebníků božích k matce a k nákupům přidávali zboží zdarma a při poklonách líbali zem.

Po půl roce matka propočítala, že do dvou tuctů let chybějící peníze doputují zpět do měšců. Otce si v práci ostatní úředníci dobírali. Událost vešla ve známost a historka o neuměle zkrášené Sabaně se šířila městem, než ji přikryla další příhoda, které se lidé od srdce zasmáli. Otec v úřadě tvrdil, jak nezvedené otrokyni zmaloval řemenem zadnici (bohapustá lež).

Matka ten večer Sabaně ošetřovala rány po bičí, syna odeslala na trh, kde jsem nakoupil od bylinkářky listy rostliny, na jejíž název si dnes už nevzpomenu. Sabana proležela na břicho snad tucet dnů, bolestí křivila tvář, ale s každým dalším dnem se její drzost a vzpurnost vracela.

Období žhnoucího slunce skončilo, Sabana zcela ožila, než ji jednoho dne matka zpražila. Předcházela tomu neuctivá slova naší

otrokyně, již jsme vlastně otročili my.

Matka ledově pronesla: „Musíš splatit pět veletuctů těch největších stříbrňáků.“ (Navýšila skutečný počet o dva veletucty – za léta živení.)

„Kde bych je vzala?“ štěkla Sabana.

„Tolik jsme za tebe zaplatili záruku Debosům, jinak by tě ten den odvěkli na prostranství trestů a s'ali ti hlavu.“

Sabana ztěžka polkla, třestila oči strachu.

Matka využila její zaraženosti a doplnila: „Věc není dořešená. Pokud nesplatíš pět veletuctů největších stříbrňáků, tak se kdykoliv tvoje hlava může ocitnout na popravčím špalku.“

„Proč? Vždyť mi ti neurvalci už zbičovali záda.“

„Ano, to byl trest za to, že jsi nerozumně vkročila nalíčená na ulici, ale otrokyně nesmí vlastnit masti a líčidla. A Debosové to moc dobře vědí. Je to prozatím tajemství mezi nimi a mnou. Pokud nevlastníš masti a líčidla, tak kde jsi je vzala?“ Matka tvrdě pohlédla do tváře otrokyně, jejíž bledost nabírala na intenzitě. Dovysvětlila: „Musela jsi použít masti a líčidla své paní, avšak ta ti svolení nedala, takže tady máme krádež. Svobodnému člověku za krádež sekají na prostranství trestů ruku, otrokům za krádež useknou hlavu.“ Slova doplnila gestem ruky, jímž předvedla zasvištění katovy sekery.

Sabana padla k zemi jako podťatá.

Událost s Debosi přinesla do domu kýženou změnu. Matka šla na naši otrokyni pomoci lsti. Napřed jí prozradila, že pět veletuctů největších stříbrňáků značí otcův plat v úradu za půltucet let. Sabana opět omdlela.

Matka naplánovala, z čeho otrokyně dluh pánům splatí. Skončilo neustálé ležení na loži v pokoji a vyhlížení snu z okna. Začala dovážet na kárce vodu, uklízela, prala roucha, pomáhala

při přípravě pokrmů a přebrala i další drobnosti, které do té doby zastala velitelka domácnosti.

Po roce se Sabana netrpělivě optala, kolik z dluhu zbývá.

„Ještě dvacet oslav konce roku a budeš mít splaceno,“ prozradila matka. Posléze neuvěřitelně naříkající mladou ženu utěšovala. Zapřemýšlela a navrhla: „Kdybys na kárce navázela vodu i do sousedních domů, určitě nějaký stříbrňák vyděláš. Třeba souseď řezník, ten neustále kleje, že voda je daleko a nohy jej bolí, ostatní v domě jsou líní.“

Sabana souhlasila, matka pomoc sousedovi nabídla. Řezník se při placení otrokyni kroutil jako vinná réva kolem kůlu, ale nakonec vždy účet vyrovnal. Lidé ve městě ho nazývali největším šizuňkem. Díky upraveným závažím vydělával, zákazníky okrádal, riskoval krk, pokud by úředník na podvod přišel, avšak zaslepenost bohatstvím u něj vítězila nad hrozbou ztráty života.

Matka přemýšlela dál. Využila nadbíhání trhovců, díky svojí oblíbě mezi Debosi, a nabídla pár sousedkám v ulici zajištění levnějších cen z trhu (těch správných, poněvadž dobře věděla, že ostatní ženy, neznalé písma a počtů, trhovci šidí den co den).

Sabana s kárkou moji rodičku na trh doprovázela, nakupovaly ve velkém, podezřelých očí trhovců si nevšímaly. Postarší prodavač ovoce se jednou postavil na zadní a nadnesl, že nakupují příliš. Povolání procházejících Debosů ke stánku, následný zelený obličej vzpurného muže, problémek vyřešilo a při dalších návštěvách mlčky plnil podané tašky z rákosu.

Sousedky spokojené, zjistily, že ušetří, a rády darovaly stříbrňák za donášku až do domu. Hlásili se další zájemci o matčiny služby, avšak ty už odmítla. Vždy při rozdělení objednávek mezi sousedy si na tabulku poznačila nákup pro další den. Vynalezla důmyslný systém. Jeden dům, jedna tabulka, tam nakreslila, co domácnost souseda živí, pod tím obrázek ovce, ryby, jednotlivých druhů zeleniny a ovoce, pečiva, koláčů. Speciální požadavky si vtlačila do hlavy otrokyně Sabana, která vládla vynikající pamětí. Nákupy

ji kupodivu bavily a občas ženy zašly i do krámů, kde prohlížely vzácná roucha. Sabana upřeným zrakem krásu obdivovala, prsty zkoumala hebkost látky, smutně vzdychala a vzpomínala...

Blízko další oslava zimního slunovratu a s tím i předávání darů k narozeninám, které jsme slavili společně. Matka k Sabaně našla cestu, což otec nesl značně nelibě. Nadhazoval, že se více baví s otrokyní než s vlastním manželem.

Matka vyzvala: „Tak mi, milý Šaleme, prozrad', kdy tě konečně povýší v úřadu.“

Otcovu tvář zaplavovala rudost, již Sabana dobarvila rýpnutím: „Určitě co nevidět, má paní.“

Vchodové dveře mohutně třískly a hlava rodiny mizela na dlouhou procházku.

Sedmé narozeniny. Přání od rodičů, dary v podobě oděvů, obutí, otec mi s milým úsměvem předal ze dřeva vyřezaného koníka s pevnými kolečky místo kopyt, nad čímž matka zakroutila hlavou a Sabana se uchechtla.

Největší překvapení kupodivu zavládlo, když matka odevzdala naší otrokyni zvláštní tašku. Dům naplnil obří výtrysk radosti, ovšem otec znovu třískl dveřmi a mizel do venkovní tmy. Sabana posvátně vzala do rukou ozdobné roucho, jaké nosívaly ženy náležející do vyšších vrstev. Opatrně hladila vyšívané ornamenty a plakala. Se vzlyknutím a s upřímností v očích (u naší otrokyně do té doby nevidaná věc) od srdce pronesla: „Děkuji vám, má paní.“ Další slova zanikla v návalu dojetí a silném pláči.

Matka Sabanu konejšivě objala a prohlásila: „Pro ten den, kdy se znovu staneš svobodnou občankou. Do té doby roucho můžeš nosit pouze v domě.“ Na chvíli se odmlčela, než upřesnila: „Když pán bude v úřadu.“

Následovala chvíle, kdy ženy spočívaly v objetí, já přemýšlel

nad koníkem s kolečky, v prstech mi prokluzoval provázek a litoval jsem, že mi podobný dárek otec nepředal před pár lety.

Z ničeho nic pokoj naplnil matčin nářek. Sabana ji upokojovala: „Nestrachujte se, má paní, příští jaro se určitě zadaří.“

Matka toužila po dceři, ale vládl další měsíc zrození a nic.

Ještě jednu hrůznost skrýval Rahat. Zákon, který rodiče už neděsil, úlevný výdech následoval mým narozením. Po třech letech od svatby se dočkali.

Manželé, kteří do tuctu let od sňatku nezplodili potomka, zamířili obdělávat pole v okolí Rahatu, což byla v té době nelidská dřina a málokterý člověk přežil neskutečný žár slunce déle než pár let. Nestarají se o potomka, budou mít více času pečovat o rodičku hlínu, z níž podle boha Arna vzešel člověk. Zákon zemědělcům zakazoval plození dětí – pro manžele v podstatě dvojitý trest.

Zpět k matce. Jak mi prozradila v pozdějších letech, otce přemlouvala, díky slovům psaných do krup, aby se pokoušeli o děťátko i v jiné dny než v ten jeden, bohem Arnem určeným (stejně jako ti odvážní v Rahatu). Otec se příliš obával. Matka slibovala, že bude tichá jako myška před kocourem, bohužel děs z prozrazení u živitele rodiny nezaplašila. Příliš věřil řečem, že bůh Arnu vše vidí a slyší, snad ho svírala obava, že zná i myšlenky každého člověka. Matka často nadhazovala: „Žít od počátku manželství v Rahatu, Menutem bych se dnes netěšila...“

A HLAVA SE KUTÁLÍ..

Den díkůvzdání nejvyššímu bohu Arnu za stvoření lidského pokolení. Den zimního slunovratu. Den, který otec upřímně nenáviděl. Od rána se městem v pravidelných intervalech rozléhalo čtvero mohutné zatroubení. Chrámový komplex byl v obležení. Bohužel hlavní svatyně, jíž se nesla veleknězova procitěná a oslavná slova, nestačila objemem, aby se do svatých prostor najednou vměstnal veškerý lid Rahatu – mimo děti, pro které bohoslužby v chrámu začaly být povinné až od osmi let věku.

Otec v úřadu spolupracoval na plánu, v němž obyvatelé rozdělili podle ulic a ti v daný čas proudili do hlavní svatyně v počtu dvou tisíc čtyři sta hlav. Bohužel stále setrval na nejnižší úřednické pozici. Naši ulici vždy zahrnuli až do společné bohoslužby se zemědělci, kteří neuvěřitelně silně čpěli, i když dostali příkazem se na slavnostní den v řece vykoupat. Otec zaslechl při návratu z hlavní svatyně i pár jízlivých poznámek sousedů – vždy slíbil, že v dalším roce dohlédne, aby se obyvatelé okolních domů netísnil v chrámu spolu se *smrad'ochy*.

Poslední čtvero zatroubení utichlo a zvenčí do domu dolehlo řinčení železa o železo, jak Debosové hlasitě mlátili do zavěšených trubek na rukou. Nastala už úplná tma, takže sluhové boží, osvětlení matným jasem pochodní, naháněli daleko větší hrůzu než ve dne. Křičeli nesrozumitelné povely. V zástupech stáli namačkaní zemědělci. Netrpělivě čekali, až vyjdou ven lidé z kamenných domovů s bílou omítkou, která uvnitř příbytků udržovala v době pekelného venkovního žáru příjemný chlad. Zemědělci obývali dřevěné chýše u svých polí, věčně bojovali s krvežíznivými komáry a poslední roky se obávali i hladových krokodýlů, jimž

rybáři brali obživu. Bůh Arnů vzal krokodýly zákonem pod svou ochranu a usmrcení božího tvora se trestalo smrtí.

„Jediná výhoda otroka, nemusím se dnes tísnit v chrámu,“ pro- nesla Sabana do zad zástupu osvětleného pochodněmi Debošů. Vykláněla se z okna ve svém pokoji a já s ní.

„Já bych tam rád šel,“ přiznal jsem a pozoroval vzdalující se rodiče, kteří uzavírali průvod k hlavní svatyni.

„Čichat zemědělce?“ uchechtla se Sabana.

„Ty jsi někdy byla?“

„Párkrát s rodiči,“ přiznala tiše, odstrčila mě a okno zavřela.

„Jací byli tvoji rodiče?“

Sabana usedla na okraj lože, dlaněmi promnula obličej a boles- tivě šeptla: „Hodní... Velice hodní.“

„Měla jsi je ráda?“

„Menute, prosím,“ žádala trpce.

„Já mám své rodiče také rád,“ přiznal jsem upřímně a sedl ve- dle naší otrokyně, která za poslední dobu prošla obměnou, i když u otce stále zůstávala v nemilosti.

„Závidím ti, Menute. Tak vše bylo krásné.“ Sabana se rozpla- kala.

Přisunul jsem se blíž a zlehka hladil na ruce vzlykající ženu, jež před pár dny vstoupila mezi dospělé, což značí: dosáhla věku dvou tuctů let.

Sabana doplakala, hřbetem ruky vysušila zbytek slz, pohladila mě po vláscích, které nesly barvu těch matčiných, pohledem po- děkovala za podporu a nadnesla: „Vyprávěli ti rodiče, jak to chodí po bohoslužbách v chrámu, kdy před lid předstoupí náš nejvyšší bůh?“

Zavrtěl jsem hlavou, v očích mi zvědavostí zajiskřilo.

„Opravdu ne?“

„Ne, nikdy. Když se zeptám na něco, co se týká bohů, tak mi rodiče nikdy neodpoví.“

Sabana začala dramaticky líčit: „Náš bůh před obyvatele

Rahatu předstoupí vždy jednou za rok, právě dnes, v den zimního slunovratu. Každý člověk, jenž na našeho boha pohlédne, oslepe, protože ta záře je ohromná.“ Udělala pauzu, do tváře nasadila výraz tajemství a tišším hlasem pokračovala: „Jednou za rok je místním obyvatelům dovoleno projít branou k obydlím Debosů. Vprostřed je velké prostranství, za nímž stojí palác našeho boha. Překrásný, obrovský, z tohoto domu neviditelný, ani z jiného místa ve městě ho neuvidíš. Pouze z vrcholu hlavní svatyně můžeš část krásy spatřit. V noci hraje spoustou barev, je božsky nádherný, až z té nádhery nemůžeš odtrhnout oči.“ Na chvíli se zasnila. Ráda se zatoulala do vzpomínek na minulost. Smutně vzdychla a navázala: „Debosové lidem poručí a ti kleknou na kolena, ruce položí na nejhladší kámen, jaký ve městě nikde jinde nenajdeš. Čelo otisknou do toho kamene a oči zavřou. Nikomu není dovoleno pohlédnout na nejvyššího boha, pouze velekněz může. Ten stojí na balkónu paláce a očekává, až se poslední hlava skloní k zemi, aby mohl k sobě povolát nejvyššího boha k promluvě ke stvoření, jimž vtiskl život. Příchod nejvyššího boha provází obrovská záře, již vnímáš i přes zavřené oči. Také já jsem přemýšlela, že bych pohlédla, ale rodiče mě varovali, stejně jako prarodiče v dětství varovali je... Cítíš nadpozemskou krásu, ale nesmíš na ni pohlédnout.“ Sabana se znovu zasnila, zrak zabodla do protější zdi.

Trhl jsem jí rukou a celý nedočkavý vyhrkl: „Co následuje?“

„Náš bůh, jehož jméno, mimo velekněze, nesmí nikdo jiný vyslovit, po chvíli promluví. Ten hlas ti rozezvučí uši, strašně hlasitý, přesto hebký, i když nemluví naší řečí. Velekněz jeho slova překládá. Padne spousta slov, až nakonec velekněz provolává slávu nejvyššímu bohu a lidé jeho slova do kamenné země hlasitě opakují. Velekněz nabádá, aby lidé křičeli silněji, že je nejvyšší bůh neslyší. Křičela jsem: ‚Děkuji ti za život, ó náš stvořiteli!‘ Najednou křikne velekněz dvě slova. Do té chvíle jsem vše opakovala. V těch posledních slovech zazní jméno našeho boha, jež nesmí, mimo

velekněze, nikdo jiný vyslovit. Záře mizí. Pár lidí bohužel ta slova velekněze zopakuje, sekera Debosů zasviští vzduchem.“ Sabaniny oči se přiblížily k mým vytřeštěným. Ještě více ztišila hlas. „Kdo vyřkne zakázané jméno boha, tomu Debosové okamžitě setnou hlavu. Vzduch prořízne ostří mohutné sekery Debosů a ve chvíli se hlava nebožáka kutálí po zemi.“ Špičky našich nosů se pomalu dotýkaly. Sotva slyšitelně vyšpítala: „Když jsem byla naposled, tak mi do ruky něco vrazilo. Záře zmizela, pár zasvištění seker utichlo. Pozvedla jsem hlavu. Vedle mé ruky se pohupovala odřatá hlava muže. Oči měl otevřené, mrkal, krčil nos, pohlížel na mě. Najednou se jeho rty pohnuly a on ztěžka zachroptěl: ‚NE-CHTĚL JSEM Ř-Í-Í-Í-C-T AR-NU,‘ oči zavřel, naposled vydechl a z úst se mu vyvalila krev.“

Pomaloučku jsem nedýchal, ztuhle jsem doposlouchal líčení naší otrokyně a seděl jako zasažený obrnou těla.

Sabana se prudce oddálila, vytřeštila oči za mě a hlasitě křikla: „Ta hlava je za tebou! Přibližuje se! Dívá se na mě!“ Vstala rychlostí útoku hada na kořist. Skočila ke dveřím. Zády se o ně opřela. Nataženou rukou ukazovala k oknu. Třásla se. Vyděšenější výraz v obličejí jsem u ní do této chvíle nespátřil.

Přes obří vlnu strachu jsem neskutečně hlasitě zavřeštl. Snad bych ten zvuk nazval i hrdečným výkřikem nevinně odsouzeného před popravou. Vymrštil jsem se ze Sabanina lože a skočil k ní, aby mě před tou děsivou hlavou ochránila.

Naše otrokyně třesoucího se syna pánů silně objala a hlasitě se rozesmála. Nechápal jsem, co ji k tomu přimělo, a překvapeně jsem k ní vzhlédl.

„Bál ses, Menute?“

Vymanil jsem se ze sevření, zrakem prohledal pokoj, ale po děsivé hlavě žádná stopa. Ruka mi vztekle vylétla a praštila Sabanu přes paži. Ta se stále hlasitě smála. Najednou mi došlo, že ona vlastně z úst vypustila zakázané jméno. Přivřel jsem oči a ke škodolibému obličejí pronesl: „Ty jsi vyslovila jméno našeho boha.“

Sabana pokrčila rameny. „A...? Tolikrát jsem jeho jméno v tomto domě nahlas vyslovila, že snad bylo více dnů, kdy jsem jméno vyslovila, než polkla. A jsem pořád tady.“

„To je ale zakázané,“ podotkl jsem a zkontroloval okno, zda je opravdu zavřené.

„Nesmíš být, Menute, ustrašený jako tvůj otec. Kdyby byl bůh Arnův vševědoucí, tak už dávno není moje hlava spojená s tělem.“

„Ale náš bůh na tebe poslal Debose.“

„To nebyl bůh Arnův, to obyčejní lidé jeho služebníky Debose povolali. Pár jsem jich cestou potkala a nehnuli brvou, až lidé, kteří se nestarali sami o sebe, si stěžovali, že po ulicích prochází nalíčená otrokyně, a Debosové museli konat.“ Sabana sedla zpátky na lože, rukou mě přizvala, počkala, až zaujmu místo vedle ní, a řekla: „Menute, všichni lidé se bojí bohů, ale víc by se měli bát druhých lidí, od nich člověku hrozí větší nebezpečí. Kdyby Arnův vševědoucí, vše slyšel a viděl, tak darovatelé mého života...“ Znovu se rozplakala.

Návrat rodičů ze slavnostní bohoslužby. Náladu hlavy rodiny jsem odhadl hned po zavření vchodových dveří. Ozvalo se břitké zavřené: „Nestačily řeči sousedů?“

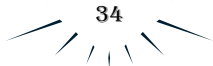
„Musíš se v úřadu víc snažit, Šaleme. Kdo ty řeči má každý rok poslouchat?“ nedala se odbýt matka.

Otec se nadechl k odpovědi, avšak naše otrokyně v rychlosti zvítězila. „Má paní, věřím, že můj pán co nevidět v úřadu povýší.“

Brunátný otec vyštěkl: „Mlč, ženská jedna hloupá!“

Matka se zasnila. „Kdybys povýšil, tak stojíme s urozenými lidmi, naše roucha nepřevzou pach zemědělců, bohoslužbu si užijeme. Neděsíme se biče Debosů, že minou svůj cíl a na záda nám dopadnou.“

Otec něco nesrozumitelného zabrbal.

Sabana se dotázala: „Jaké to bylo v chrámu, má paní?“

„Až na ty zemědělce kolem nás pěkné. Jedna pokukovala i po pánovi. Krásně se na manžela usmívala, tou pusou bez zubů.“ Matce cukaly koutky. Zamračenější dodala: „Až na ten puch, jako když necháš vnitřnosti zvěře tučet dnů na slunci, to bylo opravdu hezké.“ Čichla ke svému rouchu, svráстила nos a zakroutila hlavou. „Jak v takovém puchu mohou žít?“

Vytočený otec vycedil: „To ty řeči budu poslouchat celý rok?“

Sabana stočila hovor: „Opravdu na pána líbezně pohlížela jiná ženština?“

Otec křikl: „Mlč, krku přebytečný!“

Matka si manželova rozezlení nevšímala a otrokyni odpověděla: „Ach ano, tiskla se v chrámu k pánovi, zálibně si jej prohlížela a vysílala úsměvy lásky. Jen ty zuby chuděra nechala v brázdách polí.“

Sabana pokývala hlavou. „Z pána, jak nechal nadbytečnou váhu v ulicích města, je znovu muž hodný zálibných pohledů. Věřím, že pohledy jiných ženštin přitahuje.“

Otec zahrozil: „Ženská nevděčná, mě si do úst vůbec neber!“

Matka ignorovala jeho slova a nadhodila: „Musím být muži stále nablízku, aby jiná žena jej pohledem nepoblouznila.“

„Když pán hlavu neskloní, lysinku svou neodhalí, opravdu může očekávat od jiných ženštin pohledy poblouznění. Má paní...“

Otec se nečekaně na Sabanu rozběhl. Nepřičetně zařval: „To byla tvá poslední slova na tomto světě, ty...!“

Drzá otrokyně udělala tři skoky, vlétla do svého pokoje a zabouchla hlasitě dveře. Do chvíličky na dřevo dopadla vzteklá pěst.

Matka zvolala: „Šaleme, nech škádlení, musíme se převléknout do čistého roucha. Čeká nás ještě díkůvzdání nejvyššímu bohu u paláce.“

Zuřící otec se otočil a nasupený kráčel zpět.

„Pokud tedy chceš roucho vyměnit a nenechat si oděné to s pachem ženy, jež se k tobě tiskla a líbezně na tebe vzhlížela.“

Sabana vystrčila hlavu na chodbu a do otcových zad rýpla: „Ženštiny z polí láká sladká vůně rouch mnou vypraných jako vosy med. Nechala bych, být vámi, má paní, na pánovi roucho to, v němž je oděný.“

Ke dveřím naší otrokyně zamířil sandál. První věc, která otci přišla do ruky.

Životní zážitek, jenž mi zůstal trvale v paměti. Vykláněl jsem se z okna v Sabanině pokoji a spolu s ní očekával zvuky ze vzdáleného setkání nejvyššího boha s obyvateli Rahatu. Po vyslechnutí příběhu naší otrokyně jsem si nebyl jistý, zda pronášela pravdivá slova.

Město bylo potemnělé, pouze za hradbami, za nimiž sídlili Debosové i sám nejvyšší bůh, černě rušilo do nebes mířící světlo pochodní. Najednou poklid noci zborily hlučné povely Debosů, ta prapodivná mluva strach lidem nahánějící.

Do nastalého ticha Sabana špitla: „Teď promluví velekněz.“

Vskutku, než doznělo její poslední písmenko, nocí putoval proslav v naší řeči... Sotva utichl, temnotu od paláce nejvyššího boha zrušil zářivý sloup světla, mířící do stran i k nebesům, jako by spěchal k nejbližším hvězdám, aby jim zvěstoval, že vládce právě předstoupil před svůj výtvar, lidské pokolení. Jas nadpřirozený, daleko převyšující záři toho nejjasnějšího blesku. K mým uším se nesl zvučný projev. Jak před časem pronesla Sabana, neuvěřitelně hebká řeč, sice vynášená v cizím jazyku, ale líbezná, milá jako pohlazení novorozeněte milující matkou. Jakmile nejvyšší bůh dohovořil, velekněz překládal. Lid mlčel, pouze naslouchal.

Najednou se nocí linul pouze veleknězův hlas. Jeho slova opakovali i obyvatelé Rahatu. Vládce nad duchovním světem shromážděné plamenně pobízel a provolávání slávy bylo hlasitější a hlasitější, až mi na rukou naskočila husí kůže. Dýchal jsem co

nejtišeji, abych veškerý nadpozemský okamžik vtiskl do paměti. Litoval jsem, že předchozí noci zimního slunovratu jsem prospal. Proč mě v pokojíku neprobudil hlas nejvyššího boha, líbezně a zároveň hřmotně proudící slavnostní nocí?

Jas od paláce zmizel. Zazněla dvě slova. Dobře jsem rozuměl. Slovo oslavné a po něm jméno zakázané. Vyklonil jsem se z okna ještě více. Zčistajasna mnou projela vlna strachu, poněvadž jsem pomyslel na otce, který s čelem na kameni vzdává úctu. Nevyřkne on to zakázané jméno nejvyššího boha? V hlavě přání, ať Sabano líčení není pravdivé... Ne! Zřetelně jsem slyšel zvolání jména nejvyššího boha. Hlas nezněl jako veleknězův. Více úst zakázané slovo do ticha křiklo.

Sabana ledabyle prohodila: „A hlavy se kutálí...“

Sabana mě tišila. Bez ustání jsem uplakaný procházel chodbou u vchodových dveří. Doslova mnou projížděla obří obava o otcův život. Ženy do něj nemile rýpaly, co když zapomněl a zvolal zakázané jméno on?

„Minute, nestrachuj se, tvůj otec se jistě navrátí,“ upokojovala Sabana.

Snažila se o ukončení mého putování, ale z jejího sevření jsem se vytrhl. Křikl jsem nešťastný: „Otce jsi rozčílila, on určitě měl v hlavě ty tvé řeči!“ Občas jsem seběhl schody na ulici, avšak rodiče ve tmě nespatriil. Sousedé dávno zašli do svých domovů. Další nekonečné pochodování.

Otevření vchodových dveří. Zástava chlapeckého srdíčka. Mžik nekonečného napětí, projetí sevření. Matný jas svíce od zdi chodby osvětlil matčinu tvář. Smutnou tvář.

„Nééé!!!“ vykřikl jsem spolu s výtryskem proudu slz.

„Do kopy hromů, co se děje?“ roznesl se chladným prostorem otcův zesláblý hlas.

Matka na mě zaraženě pohlédla. Kývla na Sabanu. „Co je s Menutem?“

„Bál se o otce,“ tiše přiznala naše otrokyně, jež mě odchytila a k sobě přitiskla.

Otce zajímalo: „Proč se bál?“

Sabana vzdychla a neochotně objasnila: „Že jste, můj pane, u paláce nejvyššího boha pronesl to zakázané jméno.“

Matka otce předběhla. „Musím říct, že dnes sekera padla hodně blízko.“

Ten žádal: „Nech to za zdmi domu, ať vše zakryje minulost.“

„Žádný div, že jsi zůstal zase bez sebe.“

„Prosím,“ hlesl otec.

Sabana se bojácně dotázala: „Hlava toho, co vyřkl zakázané jméno?“

Matka k ní vrhla překvapené oči. „Sousedé se pochlubili?“

Vzhlédl jsem k Sabaně a udiveně řekl: „Tobě se to opravdu stalo? Ta hlava se dokutálela k tobě?“

Rodiče viseli na ústech naší otrokyně.

Zpomaleně kývla hlavou. „Bylo to hrozné... Ta hlava se mi kolíbala u ruky, oči zděšení na mě pohlížely. Strašlivě jsem ječela. Bylo mi šestnáct let... Rodiče mě popadli a odváděli pryč, abych nezavdala zuřivosti Debosům. Strašně jsem se třásla... Tu hlavu vídám ve snech.“

Rodiče vyslechli Sabanino líčení s otevřenými ústy, neschopni slova. Zeptal jsem se: „Ta hlava na tebe opravdu promluvila?“

„Ne, jen víčka mrkala, z úst tekla nešťastníkovi krev... Dívala jsem se na ty děsivé oči ze vzdálenosti dvou dlaní.“ Sabana se nadechla a přiznala: „S tou mluvící hlavou mě otec vystrašil, než jsme šli na díkůvzdání k paláci nejvyššího boha... A stalo se poté...“ nedořkla a zrakem zamířila do jasu plamínku svíce na zdi, který se rozkomíhal do stran. „Vím, co prožíváte, můj pane,“ dodala po probrání z letargie.

Otec ve tváři připomínal pergamen, matka kupodivu mlčela,

překvapená předešlým svěřením naší otrokyně. Pouze k ní přešla a účastně ji pohládila po paži. Posléze hebká ruka sklouzla a prsty mi načechrala vlasy.

„Kdo byl ten nešťastník?“ vyzvíдалa tiše Sabana.

Matka se mohutně nadechla, zadívala se na manžela, jenž by nejraději téma hovoru odeslal za zdi domu, do temna noci. Vcelku ztěžka vyřkla: „Tomu by jeden nevěřil.“

Sabana do dusného tajemna šeptla: „Ta z toho chrámu?“

Otec vyvalil oči, vypadal, že chladné kameny chodby se stanou jeho nedobrovolným ložem. Matka zhluboka dýchala, troufám si tvrdit, že tělem jí projela mrazivá vlna. Kývla trhaně hlavou a čekala na další Sabaninu promluvu.

Naše otrokyně pomalým pohybem z očí odsunula pramínek temných vlasů a s pohledem upřeným do jasu svíce vystupňovala napětí. „Ona ale to zakázané jméno nevyřkla.“

Chodbou zaznělo žuchnutí. Matka na Sabanu třestila zrak, snad i zděšení se dalo vyčíst z její tváře. Já jsem pevně sevřel ruku na mé paži. Dnes si už nevybavím, kdo mě ochranně objímal, ta chvíle byla tak mysticky neuvěřitelná.

„Menute, zaběhni do sklepa pro džbán vody,“ požádala matka, ale ne obvyklým tónem hlasu, spíše jemně, jakoby do prázdna.

„Já se bojím,“ odmítl jsem a ještě více sevřel ruku, jež mi dodávala pocit bezpečí.

Otec otevřel oči a ztěžka sedl. Dlaněmi probouzel bledé tváře k životu. Pohlížel ustrašeně na Sabanu. Ta nehybně hypnotizovala plamínek svíce, který divoce poskakoval, snad i prskal. Začala objasňovat:

„Ten muž, jehož hlava mi přistála u ruky. Ten tehdy stál vedle mě odpoledne v chrámu. Byl to zemědělec. Otec si mě doma dobíral, že se do mě asi...,“ na okamžik pokračování polkla, „... asi zamiloval. Cítila jsem v chrámu, jak na mě stále vrhá zrak. Pohlédla jsem na něj také. Usmál se na mě, z tváře plné vrásek vyslal dojemný úsměv... Ale spíše jsem cítila, že snad touží

po milosrdenství, že dřina na polích mu vzala vůli žít.“ Sabana znovu zmlkla. Plamínek divoce poskočil, na okamžik zhasl, ale kupodivu se oheň znovu rozhořel a vykreslil stíny na zdech chodby. Avšak ty stíny snad po zdech tančily. Polkl jsem strachy, cítil v ústech nezvyklé sucho a po těle se mi rozlil chlad, jako by kolem nás poletovaly duše zemřelých.

Sabana doplnila zbytek příběhu: „Neznám důvod, ale ten ubohý zemědělec, s dojemným úsměvem, s temnými ústy bez jediného zubu, klekl před palácem vedle mě. Po pravé ruce. Neskutečně čpěl... Tehdy nás Debosové brali za paže a vybírali nám místo, protože zbývalo málo času do příchodu nejvyššího boha na balkon. Rodiče zůstali za mnou, také neklečeli vedle sebe... Blížil se konec. Rodiče mě doma znovu varovali. Zvolávala se předříkaná veleknězova slova. Zář zmizela. Velekněz vykřikl ta dvě slova. Mezi nimi jméno, jež se nesmí vyslovit. Poblíž ho někdo zvolal... Slyšela jsem náraz. Křupnutí... Nastalo ticho. Najednou jsem vytušila, že přede mě něco dopadlo... Něco se dotklo mé ruky.“

Znovu plamínek zhasl, aby vzápětí opět ožil. Matka usedla na chlad kamenů chodby, sevřela ruku otřeseného otce, jenž nemrkal. Sabana mě k sobě silně tiskla, cítil jsem na temeni dmutí její hrudi, dýchala hluboce, zrychleně. Pokračovala:

„Zvedla jsem hlavu. Spatřila ty oči. Zračil se v nich děs, ale zároveň snad i vděk za ulehčení osudu, vykoupení z nelidské dřiny... Když jsem tu hrůzu později probírala s rodiči, nechápali, proč zemědělcova hlava neodletěla do boku jako vždy. Vždyť přeci klidně přeletí i dva tucty klečících lidí. Debosové mají strašlivou sílu. Zakusila jsem na zádech jejich bič... Proč ta hlava vzlétla vzhůru? Jak je možné, že sekera neutřala i jeho ruce?“

Matka se vyděšeně opřela zády o zeď a šeptla: „Stejně se stalo i dnes.“

Od Sabany putovala další slova: „Já jsem na tu ubohou ženu bez zubů myslela. I v tu chvíli, kdy jsem s Menutem poslouchala hlas nejvyššího boha i velekněze. Myslela jsem na ni i v tu chvíli,

kdy velekněz zvolal zakázané jméno našeho boha... Nemyslela jsem na její smrt, ale přemýšlela jsem nad tím, zda touží ještě žít, zda sama nevyhlíží smrt... Od otce vím, že ten, jemuž Debos utne hlavu u paláce, nebude zatracen. Náš bůh bere provolání svého jména u paláce, v den zimního slunovratu, jako nejvyšší oběť. Tomu nebožákovi velekněz vypraví krásný pohřeb, jeho tělo je uloženo mezi urozené občany. Tělesné schránky zemědělců končí nezřídka v řece, kde se o mrtvolu porvou krokodýli.“

Otec drtil matčinu dlaň a věřím, že by nejraději v tu chvíli seděl pod hebkými paprsky slunce na druhé straně světa. Matka se začala viditelně třást, do tváře jí vplula nezdravá barva, což slabé světlo svíce ještě zvýrazňovalo. Já bych se, po celou dobu Sabanina vyprávění, nejraději proměnil znovu v plod a ukryl se do lůna rodičky.

Sabanin nádech se rozeběhl do všech koutů chodby. Plamínek opět pozlobil, otec divoce zamrkal. Tajemná a vskutku děsivá chvíle pokračovala. Naše otrokyně v transu nakousla: „To není všechno...“ Udělala dramatickou pauzu, kdy snad rozmýšlela, zda následné svěřit dalším uším. „Nevím, snad..., nechci strašit... Znáte osobně toho, kdo zvolal poblíž pána domu to zakázané jméno?“

Matka silně tiskla záda do zdi, neschopná slova, pouze trhaně kývla hlavou.

Sabana pevně sevřela víčka. Možná se vrátila do neblahé minulosti, o které jsme toho dne neměli ponětí. Jejím tělem projel třes, který rozechvěl i mě. „I naše rodina znala osobně toho, kdo zvolal to zakázané jméno a jehož hlava zůstala na krku... Stali se našim osudem.“

Vchodové dveře se prudce otevřely. Plamen svíce opět na mžik času pohasl. Vzápětí nový jas osvětlil děs. Všichni jsme strašlivě zaječeli. Chodbu zaplnila mohutná vlna strachu, jež se odrážela od zdi a putovala do dalších zákoutí domu, jako když vlny moře vplouvají do různých stran. Z veškerých úst ovšem hrůzný výkřik

nezazněl. Otec zakoulel očima a sesul se na chlad kamenné podlahy...

V chodbě stál děsivý, obří Debos. Lekl se také. Dnes se tomu smějí, ale v tu noc... Nevítaný návštěvník zvednutím ruky pozdravil matku, vystrašenou k smrti, prsty v rukavici zhasil jas plamenu svíce a neslyšně odešel. Přeslechli jsme tehdy trojí mohutné zatroubení Rahatem, jež zvěstovalo nastolení tmy v domovech. Kdo neuposlechl a Debosové ho přistihli s jasem svíce v příbytku, tomu náleželo tucet ran bičem na záda. Matka ovšem byla s pro-radnými božími sluhy zadobře a trest nás minul.

Hrůzný zážitek. Toho dne jsem zakusil neskutečný strach. Ve věku sedmi let, v den zimního slunovratu, jsem si naplno uvědomil pomíjivost a křehkost lidského života. Do mysli mi vklouzla bezbřehá obava o nejbližší.

Popíši děsivou událost u paláce nejvyššího boha Arna. I jinak rázná matka líčila podivný děj bojácným hlasem.

Prostranství u paláce, zmatek, hlava na hlavě, Debosové postrkovali lidi na vymezená místa, aby bohu Arnu umožnili vstoupit na balkon. Konečně vše utichlo, obyvatelé Rahatu klečeli, ruce napnuté kupředu, čela otiskli do hladkého kamene, oči měli zavřené. Neskutečná záře zaplavila veškerý prostor.

Přeskočím k závěru setkání boha se svými stvořeními. Veleknězovo zvolání: „Všemohoucí Arnu!“ Následné ticho zbortilo pár hlasů, opakujících veleknězova slova. Sekery Debosů protnuly okolní temnotu, kterou slabým jasem narušovaly pouze pochodně rozmístěné po stranách prostranství, kde se tísnilo přes dvacet tisíc lidí... Matka otevřela oči, pozvedla hlavu. Otec klečel šikmo před ní. Prozatím u něj nezaznamenala pohyb. Zastřený výhled protnul cizí předmět. Zaslechla zvuk nárazu. Podivné plesknutí.

Otec zvedl hlavu. Roztrásl se. Ruce a trup trhaně odsouval vzad.

Z jeho hrdla zazněl výkřik, jako když tucet tuctů bojovníků míří vstříc krvavé válečné řeži, načež se jeho tělo bezvládně sesulo k zemi.

Matka vstala, popošla, pohlédla na neznámý předmět, který dopadl z nebe. Mráz jí projel tělem, poznala ústa bez zubů. Šero sice skrylo děsivost krve, jež opouštěla rty a po vrásčité tváři stékala na hladký kámen, avšak ty strašidelně vypouklé oči. Matce se v žaludku vzbouřily slavnostní pokrmy. Stěží zadržela nevolnost, vzpínající se vzhůru, a do děsivé hlavy kopl. Ta putovala před zraky řady obyvatel Rahatu. Zaznívaly hrůzné výkřiky, lidé v šoku toužili po bezpečí vlastních domovů. Nastala menší panika. Dvě ženy, před jejichž zraky se mihla uťatá hlava nebohé zemědělkyně, po zaječení a projetí vlny třesu padly omdlelé k zemi.

Matka, s dlaní před ústy, pohlédla k trupu bez hlavy. Ruce měla zemědělkyně stále natažené kupředu, klečela na kolenou, ale její tělo nevykazovalo pražádný pohyb či záchvěv. K matce přistoupil Debos, kývnutím hlavy ji pozdravil. Chytil ji za paži. Snad se pokoušel o jemný stisk, avšak obří modřina mizela tucet dnů. Druhou rukou ukázal na bezvládného otce, ležícího na boku. Matka poklekla, překulila manžela na záda, vyťala mu pár obřích facek. Dobře věděla, že musí rychle zmizet. Nikdo nebude zkoumat, zda žije, nebo ne.

Debosové začali z prostranství odnášet nehybná těla. Otec se neprobouzel. Zprava se ozval známý hlas, matka tím směrem pohlédla. Soused řezník. Skláněl se nad třesoucím se synem, vyhlášeným mdlým rozumem. Řezník důrazně poručil:

„Vstávej, jdeme rychle pryč!“

Matka poznala ten hlas, který poblíž zvolal zakázané jméno – řezníkův syn. Ten snad stále očekával, kdy jeho kůži na krku protne ostří sekery, jako on ji zatíná do zvěře, která končí na talířích zákazníků. Řezník potomka násilím zvedl a odváděl ho pryč. Ochromený mladík vyděšeně hleděl na trup bez hlavy; na zemědělkyni, před pár hodinami zálibně vzhlížející v chrámu

na otce, nyní dočista bez života, zbavenou dřiny a utrpení na polích.

Debos otce nadhodil k ramenu a odcházel s ním k bráně, dělící dva světy. Spojená dvojice vypadala jako milující rodič, který nese ospalé dítě do bezpečí kolíbký. Otec se po cestě probudil. Matka k němu vyslala chlácholivá slova. Bohužel pohled hlavy rodiny na nebezpečně blízký děs způsobil protočení očí a padl opět do mdlob.

Před branou. Debos položil bezvládné tělo do zákrytu keřů, posunkem dal matce najevo, ať počká u manžela, a odešel směrem k vývěru horského pramene. Pořádné facky nepomáhaly, branou k domovům proudili poslední návštěvníci promluvy boha Arna.

Konečně se obr vracel, v ruce třímал džbán, který u zřídla čekal na kolemjdoucí žíznavce. Matka kývnutím hlavy poděkovala, natahovala ruku, avšak Debos sám studenou vodu odeslal do otcovy tváře.

Probuzení, zděšení, uklidňující matčina slova, nápomocná obrova ruka, kterou probraný z mdlob nakonec bojácně sevřel a vstal. Notně se otřepal a stále se kolíbal ze strany na stranu.

Debos sáhl, mimo dosah očí ostatních obyvatel Rahatu, do levé kapsy stejnokroje a vylovil obdélníkové kovové tabulky. Chvilí jednotlivé přebíral, matka zírala, poněvadž do noci vždy zaslály, čemuž byla stěží schopná uvěřit. Nakonec Debos jednu vybral a nasměroval ji k užaslým rodičům. Tabulkou, o velikosti dlaně dospělého člověka, projel zleva doprava pruh světla a do noci odtajnil nápis tam uvedený. Písmo neznámé a pod ním se skvělo „DĚKUJI“.

Matka se vzpamatovala, obrátila prst k sobě, píchla se jím do roucha na břicho, poté se ukazovákem dotkla tabulky, načež ho nasměrovala na Debose. Ten k překvapení rodičů poklekl na jedno koleno, zopakoval pohyby matčina ukazováčku, ale opačným směrem. Vzápětí se uklonil, vstal, zablýsknutím očí v přilbě se rozloučil a spěšně mizel za bránu svého světa.

Rodiče pomalu putovali k domovu. Najednou otec zastavil kroky, zděšeně pohlédl na matku, což skryla temná noc, přiblížil rty k jejímu uchu a vystrašeně zašeptal: „Prozradila jsi naše tajemství.“

Matka nahodila do tváře výraz překvapení a hlasitě do ticha města vrhla: „Jaké tajemství?“

Otec tiskl ukazováček k ústům, znovu naklonil hlavu směrem k uchu ženy a špitl: „Písmo.“

„Jaké písmo?“ zaznělo zvýšeným tónem.

Otcova dlaň přistála na čele, zavřel nevěřicně oči a sotva slyšitelně sdělil: „Debos teď ví, že znáš písmo.“

„Ten nikomu nic neprozradí,“ řekla matka a vydala se k domovu. Otec ji doběhl, toužil sdělovat své obavy, ale manželka stočila řeč k pachu zemědělců, který nedobrovolně nasávala do nosu v chrámu i před palácem boha Arna.

Druhý den. Od prádelny, nacházející se před schody do sklepa, proudilo Sabanino klení. Kdyby pouze čpějící roucha rodičů pachem zemědělců... Prozradit, neprozradit? Nuže proč ne, věk čerstvých sedm let, ustrašená dětská dušička, hrůzu nahánějící Debos, který včerejší noc vyděsil nejen mě. Sabana prala po dvojici rouch matky i otce a roucho moje. Styděl jsem se a zůstával ve svém pokoji osamocen, avšak pozdější hlasitý hovor z kuchyně mě odeslal na výzvědy.

Otec zavrčel: „Sabano!“

„Můj pane, pouze se ptám, zda obsah střev vyprázdnil do svého roucha pouze Menuť? Leželo na vašem rouchu a zdá se mi...“

Výkřik otce utnul další slova naší otrokyně. „Mlč, ženská drzá!“

„Můj pane, já bych pochopila, včera jste zažil...“

Další výkřik: „Zmiz, nevděčnice!“

Do hněvu hlavy rodiny se vložila matka. „Šaleme, to neumíš

Sabaně poklidně odpovědět?“

„Má paní, také nevím, proč mého pána pokaždé popadne vztek, jako když odeženete mouchu z lahodné mršiny a ta výstražně zabzučí.“

Otec klidnějším hlasem nadnesl: „Kde jsi slyšela tak hloupé přirovnání?“

Matka se podivila: „Ty jej, Šaleme, neznáš?“

Sabana přitakala: „To zná v Rahatu každý.“

Otec vzdychl: „Hlavně že vy dvě si rozumíte jako dvě stařeny na trhu.“

Matka okamžitě kontrovala: „Takové přirovnání jsem jakživ nezaslechla.“

Sabana se přidala: „Já také ne, má paní.“

Matka začala kárat: „Šaleme, ty znáš cestu do úřadu a zpět. Tam mlčíš a zapisuješ, s nikým se pomalu nebavíš a neznáš řeč Rahatu, neznáš blíže kolegy z úřadu. Nevyvedeš mě na lahodný pokrm do města, máš až moc rád své pohodlí.“

Sabana souhlasila: „Lépe bych to neřekla, má paní.“

Otec zabouřil: „Ty mlč, neplet se do našeho hovoru!“

„Já myslela, že slova nadnáší pouze má paní.“

„Řekni slovo a neovládnu se!“

Matka vlídně pronesla: „Šaleme, opět bzučíš jako moucha odehnaná z lahodné mršiny. Více klidu by ti slušelo při vzájemné promluvě.“

Otec si posteskl: „To by Sabaně museli přišít rty k sobě.“

„S tebou je těžká řeč.“ Matka využila chvíle, kdy zbývající dvojice mlčela a kuchyní se neslo: „Milý muži, vůbec bych se neposmívala, kdyby tvé včerejší roucho, mimo pach zemědělců, zdobil ještě obsah tvých střev.“

„Do kopy hromů, nemůžu mít chvíli klid?“

Sabana po posledním otcově slově patrně otevřela ústa, ale okamžitě zazněl britký příkaz: „Ty mlč!“

Matka hovor zakončila: „Od tebe se nedozvíme, zda tvé roucho

čpělo pouze pachem zemědělců. Šaleme, jde o lidskou věc, pochopitelnou. Včera jsi zažil hrozný šok. Vůbec bych se nedivila, kdyby...“

Otec další pokračování utnul a zavrčel: „Moje roucho převzalo pouze pach zemědělců. Obsah střev zůstal tam, kde zůstat měl, až dnes ráno jsem střeva vyprázdnil.“

„A to nemůžeš říci v poklidu hned? Spousta rozčilování z tvé strany, zbytečného, naběhlé žíly předvádíš a metáš zlobná slova.“

Sabana řekla: „Má paní, já jen, že se mi zdálo. Vůbec nic zlého vůči pánovi jsem svými slovy nemyslela. Věc je nepodstatná. Nyní roucha již šíří líbeznou sladkou vůni, pachy včerejšího dne zmizely.“

Otec nečekaně otevřel dveře. Předvedl brunátný obličej, v očích zlost rozdrážděného býka. „Co zde děláš, Menute?“ přísně pronesl.

Rychle jsem vymyslel: „Jdu se napít.“

Matka hlasitě požádala: „Šaleme, musíme si promluvit.“

„Jen si ulevím, hned dorazím za vámi,“ vycedil nuceně. Procházel chodbou, otočil se a poručil: „Menute, napij se a běž do svého pokoje.“

Počkal jsem s dopitím chladné vody ze sklepa až do otceva návratu do kuchyně a poslechl předešlý příkaz. Zůstal jsem stát za dveřmi mého království a s napětím vyčkával na obvyklou kontrolu, zda tajně neposlouchám... Čistý vzduch. Plížil jsem se chodbou tiše jako kobra travou, než člověka neskutečně vyděsí. Dolehla ke mně matčina slova:

„Sabano, jak jsi včera večer říkala, než nás vyrušil Debos... Ten člověk, jehož tvoje rodina znala, jehož hlava zůstala neprávem na krku a jeho rodina...?“

„Ach ano. Půlku noci jsem proplakala. Není to pro mne stále snadné.“

„Věřím. Stiskni ruku mou, dodám ti podporu.“

„Děkuji, má paní.“ Následoval Sabanin návrat do bolestné

minulosti. „Tak šťastné dětství jsem prožila. Rodiče se milovali, i k nám dětem se chovali hezky. Starší bratr, mladší sestra... Jeden den, jedno zabouchání na dveře. Lidé od soudce odvěkli matku a otce. Už jsem je nikdy nespátřila... Jen vím, že naposled vydechli na prostranství trestů. Nevěděla bych, kdyby mi pár věcí tajně neobjasnili otcův kolega z úřadu.“

Otec zvolal: „Tvůj otec byl úředník?“

„Ano, vyšší úředník, měl na starosti trhovce... Zůstali jsme v domě se sourozenci sami. Za pár dnů odvěkli bratra, už jsem ho nespátřila. Pak odvedli i mě a sestru... Nevím, kde je. Vždyť byla ještě malé dítě, šest let.“ Sabana se rozplakala.

Matka soucítila. „Vyplač se, uleví se ti.“

„Kdybych svolila...“ zavzlykala Sabana.

„Co tím chceš říct?“ zeptala se podezřívavě matka.

„Ten otcův nadřízený. To on má všechno na svědomí.“

Do hovoru se rozvázným hlasem zapojil i můj otec. „Jak se jmenuje?“

„Parnal, syn úředníka Kramona. Už nežije. Jak byla ta epidemie, tak dodýchal... Je pohřben mezi urozenými občany. On... Moje rodiče spálili, ostatky smíchali s výkaly zvěře a hodili do řeky.“

Z kuchyně k mým uším doléhal hlasitý pláč. Lítost nad Sabanou mi vrhla do očí slzy, jež se odpojovaly od víček, všechna minulé protivenství od naší otrokyně odplavovaly. Za dveřmi zazněla další slova. „To obvinění lživého Parnala potvrdili ještě dva další úředníci.“

„Jak se jmenují?“ zajímalo otce.

„Žije pouze Kaven, ten druhý také zemřel při epidemii.“

„Kavena znám. Obvinění se týkalo trhovců?“

„Vůbec. Rodiče nařkli, že hanili nejvyššího boha, našeho stvořitele. Oni byli tak opatrní, nikdy by neřekli vůči žádnému bohu křivé slovo... Kdybych svolila. To já za všechno můžu,“ dodala s neuvěřitelně hlasitým vzlykáním Sabana.

Matka klidnila: „Pšt, pšt...“ Nastala chvíle ticha, jež rušilo konejšení ukrutné bolesti zdrcené otrokyně. Padla otázka hlasem, jakým se ptají chápavé matky dcer: „Ty jsi toho Parnala poznala i jinak?“

„Otec mě jednou poslal k němu domů s listinami z úřadu. Pozval mě dál... Divně se usmíval... Kdybych svolila...“

Sabana nevyzradila, co v domě nadřízeného svého otce zažila. Srdcem vyplavovala žal. Objasnila děsivou věc. Ten, kterého hlava měla tehdy dopadnout k ruce mladé Sabany, byl syn úředníka Parnala, jenž do pár měsíců vznesl obvinění vůči jejím rodičům. Hlava, která zůstala omylem na krku, bydlí dnes na konci naší ulice, v domě, kde Sabana s milujícími rodiči a sourozenci strávila šťastné dětství. Jak prozradila, stejně jako syn řezníka, jehož hlavu včerejší noci Debos zaměnil za hlavu zemědělkyně, je mdlého rozumu, kvůli nadměrné požívačnosti vína...

Otec zvolal: „Cože?“

Sabana ztěžka líčila: „Hrozné přijít v pár dnech o milované rodiče, sourozence, společenské postavení, o domov... O vůli žít, navléknout šat otrokyně.“

Dolehl ke mně plačtivý matčin hlas: „Pojď ke mně, Sabano, dcero moje.“

I otec proléval slzy, i z jeho úst padlo slovo *dcera*. Otevřel jsem dveře a hlasitě plačící spěchal ke stolu, kde Sabanu objímali rodiče, všichni vzlykali, zarudlé oči léčily šrámy minulosti, těžké břímě nespravedlivého osudu. Hladil jsem ze zadu naši otrokyni a dojatě škytl: „Sestro moje...“